

דירת המבוטח נפרצה. נגנבו תכשיטים בשווי של כרבע מיליון שקל.

חברת הביטוח סירבה לשלם את תגמולי הביטוח, בטענה שהמבוטח הפר "תנאי מוקדם" בפוליסה לפיו על המבוטח להפקיד את תכשיטיו בכספת.

שבעה שופטים על פני כל הערכאות, יחד עם היועץ המשפטי לממשלה, בחנו על פני קרוב לעשר שנים את טענתו של המבוטח כי על פי החוק אין דבר כזה "תנאי מיגון מוקדם" וכי למרות שהפר (בתום לב יש להדגיש) את דרישות המיגון, החוק מזכה אותו במלוא תגמולי הביטוח.

הדיונים פרושים לפניכם והם מוכיחים כי בסופו של דבר, אנו מדינת חוק ולמרות האמפתיה שמגלים שופטינו לתאגידי הביטוח, החוק מנצח.

©1983-2014 חיים קליר ושות' <http://www.kalir.co.il>

גיבור השנה שלנו: בן ה- 91 שפקח את עיני מערכת המשפט

בשנת 2013 נפל דבר בישראל. תופעה מזעזעת של גזלת זכויות ממאות אלפי מבוטחים תמימים, שנמשכה על פני יותר משלושים שנה, באה לקצה. הכול בזכות אומץ ליבו של אזרח בן 91. במאבק עיקש קרוב לעשר שנים בכל הערכאות האפשריות, הצליח להאיר את עיני שופטינו ולשנות את תפיסתם ביחס לסוגיה ביטוחית הנוגעת בכל אחד מאתנו.

בערב יום הכיפורים פקד אורח בלתי קרוא את דירתו של אליהו סלוצקי. הפורץ נטל עמו תכשיטים בשווי של כרבע מיליון שקל. מסלקי התביעות בתאגיד הביטוח בו היו התכשיטים מבוטחים עשרות שנים, הפנו את סלוצקי ל"תנאי מוקדם" שהוסף בפוליסה לראשונה באותה שנה: התכשיטים יופקדו בכספת בכל פעם שהמבוטח יוצא מביתו.

שכחתי להפקיד את התכשיטים בכספת, נזפו מסלקי התביעות בסלוצקי, התנאי המוקדם לא קיים. הביטוח שלך התאייד. היה כלא היה.

טענה זו, שדרישת מיגון מהווה "תנאי מוקדם" לכיסוי הביטוחי היא בלתי חוקית בעליל. "חוק חוזה הביטוח", התריע השופט המחוזי שאול מנהיים לפני כחמש שנים, "קיים כבר יותר מעשרים וחמש שנה. החוק קובע כי דרישות מיגון אינן יכולות להוות תנאים מוקדמים לכיסוי הביטוחי. אף על פי כן מוסיפות עד היום חברות הביטוח לטעון כי תנאי המיגון הם תנאים מוקדמים. במרבית המקרים, גם המבוטחים וגם השופטים נתפסים לאותו קו טיעון מוטעה. על בסיס הנחה מוטעית, אך משותפת זו, גם ניתנים פסקי דין רבים".

למרות דברים נכוחים אלה, השופטים בכל רחבי הארץ המשיכו לדחות תביעות מבוטחים באופן אוטומטי כל אימת שהמבוטח לא הקפיד על הפעלת אמצעי המיגון.

מדוע החוק שולל דחיות אוטומטיות שכאלה? חוזה ביטוח אינו חוזה רגיל. אין בו "תן וקח" שווי

ערך בין הצדדים. תאגיד הביטוח מקבל פרמיות. המבוטח לעומת זאת, מקווה בכל מאודו לא לקבל דבר.

על מה בעצם משלם המבוטח פרמיות, לעיתים לאורך כל חייו? כשאנו רוכשים ביטוח אנו מצטרפים לקבוצה גדולה של מבוטחים. מאות אלפים ולעיתים מיליוני מבוטחים. מעטים מתוך אותם מבוטחים, אלה שפקד אותם אסון, יקבלו תמורה עבור הפרמיות ששולמו על ידי הקבוצה כולה.

כיצד מחשב תאגיד הביטוח את הפרמיות להן הוא זקוק כדי להבטיח תשלום למתי המעט? נתונים סטטיסטיים, רובם רשמיים, נותנים לתאגיד הביטוח תמונה מדויקת על הסיכונים של קבוצת המבוטחים שלו. חישוב אקטוארי מתמטי יוצר "תעריף דמי ביטוח", כלשון החוק. נניח למשל ש"תעריף דמי הביטוח לסיכוני מוות" מבוסס על שיעור הפטירות הרשמי כולל מוות מתאונה. האם מותר לתאגיד הביטוח להחריג מוות מתאונה? בוודאי שלא. לא צריך להיות משפטן כדי להתקומם.

ואם "תעריף דמי הביטוח לסיכוני פריצה" מבוסס על נתונים סטטיסטיים של שיעור הפריצות לדירות כולל דירות שלא הופעלו בהן אמצעי מיגון, האם לגיטימי לדחות תביעה בטענה שהמבוטח שכח להפעיל את אמצעי המיגון? בוודאי שלא יאמר הקורא ההגון. הרי תאגיד הביטוח גבה מקבוצת המבוטחים פרמיה גם עבור סיכון זה.

ואכן, חוק חוזה הביטוח דורש כי תאגיד ביטוח הדוחה תביעה בשל אי הפעלת תנאי מיגון יוכיח כי "תעריף דמי הביטוח" שלו מבוסס על ההנחה שכל קבוצת המבוטחים מפעילה אמצעי מיגון ואת "תעריף דמי הביטוח" עבור סיכון של פריצה ללא אמצעי מיגון. אם יוכח זאת, הוא ישלם "תגמולי ביטוח מופחתים בשיעור יחסי, שהוא כיחס שבין דמי הביטוח שהיו משתלמים לפי המקובל אצלו [ללא אמצעי מיגון] לבין דמי הביטוח המוסכמים". רק אם יוכיח כי "מבטח סביר לא היה מתקשר באותו חוזה, אף בדמי ביטוח מרובים יותר", תאגיד הביטוח יהיה פטור לחלוטין.

במקרה של סלוצקי, תאגיד הביטוח לא הוכיח לא זאת ולא זאת. לטענתו, הוא פטור אוטומטית כל אימת שהמבוטח לא הפעיל את התנאי המוקדם של המיגון. שהרי מדובר בתנאי מוקדם.

שופט השלום אבי פורג קבע כי הפקדת התכשיטים בכספת היא אכן "תנאי מוקדם". לא קיימת אותו, הודיע השופט לסלוצקי, אין לך ביטוח. תאגיד הביטוח לא צריך להוכיח מה כולל ומה לא כולל "תעריף דמי הביטוח".

סלוצקי ערער לבית המשפט המחוזי בתל אביב. השופטות אסתר קובו, מיכל רובינשטיין ועפרה צ'רניאק הגיעו למסקנה הפוכה. הצדק עם סלוצקי. תאגיד הביטוח לא הוכיח את מה שהחוק דורש ממנו להוכיח. לכן עליו לשלם את מלוא סכום הנזק.

כעת תאגיד הביטוח הגיש ערעור לבית המשפט העליון. את השופטים דפנה ברק ארז, מרים נאור ועוזי פוגלמן הטרידה העובדה שאדם אשר שכח להפקיד את תכשיטיו בכספת יזכה במלוא תגמולי הביטוח. נשמע את עמדת היועץ המשפטי לממשלה, הודיעו השופטים.

היועץ המשפטי לממשלה הטיל את מלאכת הבדיקה על עו"ד לימור פלד, הממונה על עניינים אזרחיים בפרקליטות המדינה. פלד עשתה עבודת מחקר יסודית. הצדק עם סלוצקי, הודיעה

לבסוף לבית המשפט העליון.

מכאן נסללה הדרך גם לליבם של השופטים. בחודש ספטמבר 2013, הכירו שופטי בית המשפט העליון, 30 שנה לאחר שנחקק, בעליונותו של חוק חוזה הביטוח על פני גישתם האישית.

אכן, הודתה השופטת דפנה ברק ארז, תפיסת תאגידי הביטוח כי הם זכאים לפטור אוטומטי בכל פעם שהמבוטח לא הפעיל את אמצעי המיגון, אינה מתיישבת עם לשון חוק חוזה הביטוח, וסותרת את תכליתו הצרכנית ומרוקנת אותו מתוכן.

האם סלוצקי זכה למילה טובה על שלא התיימש ותיקן עוול משפטי של עשרות שנים? נהפוך הוא: שופטי העליון כעסו עליו ושללו ממנו את הוצאותיו המשפטיות. לעומת זאת, הם ריחמו על תאגידי הביטוח והתנצלו בפניהם.

"המבוטח הפר את תנאי הביטוח" קבעה השופטת דפנה ברק ארז "למרות כל זאת, זוכה המבוטח במלוא תגמולי הביטוח. לא אכחד, שהדעת אינה נוחה מכך לחלוטין".

"כפי שציינה חברתי", החרתה החזיקה אחריה גם השופטת מרים נאור, "אין לכחד כי התוצאה במקרה הקונקרטי נראית קשה. אחרי ככלות הכול, המבוטח התרשל בשמירה על התכשיטים שערכם רב. יהא שכרה של המבטחת שהיא שחקן חוזר בתרומתה לפיתוח ההלכה, ומכאן ואילך ידעו הכול כיצד לכלכל צעדיהם".

תם ולא נשלם. בימים אלה התבשרנו כי שופטים, כולל כבוד השופטת דפנה ברק ארז, ועורכי דין, רובם מייצגי תאגידי ביטוח, יתרועעו אלה עם אלה בבית מלון באילת, בכנס מיוחד בנושא "השלכות התנהגות המבוטח על היקף הכיסוי הביטוחי". אחת ההרצאות נושאת את הכותרת: "תנאי מוקדם בפוליסה – סוף הדרך?".

סלוצקי לא הוזמן.

תאגידי הביטוח לא הרימו ידיים.

1058 מסמך 1.1.2014

[לקבלת פסק הדין המלא](#)

©1983-2014 חיים קליר ושות' <http://www.kalir.co.il>